

Ammattiyhdistysliikkeen

ABC

Ammattiyhdistysliikkeen

ABC

Suomessa turvataan työntekijöiden oikeuksia sekä lainsäädännöllä että työehtosopimuksilla. Nykyajan ihmisistä oikeudet tuntuvat itsestään selviltä. Mitään ei kuitenkaan ole saatu ilmaiseksi. Nykyinen tilanne on vuosikymmenien työn tulos. Ammattiyhdistysliike (jatkossa ay-liike) on yhteisvoimin hankkinut jäsenilleen turvaa ja etuja, jotka puuttuvat yhä suurelta osalta maapallon ihmisiä.

Mitä ay-liike on saanut aikaan

Ay-liike on vaikuttanut työntekijöiden perusturvan kehittämiseen, jotta ihmiset eivät jäisi oman onnensa nojaan työttömyyden tai sairauden kohdatessa tai jäädessään eläkkeelle. Ay-liike on saanut aikaan mm. ansiosidonnaisen työttömyysturvan, joka on 50 - 70 % palkasta. Samoin vuosilomat, äitiys- ja vanhempainlomat sekä työeläke ovat ay-liikkeen ponnistusten tuloksia.

Ay-liike on ollut aktiivisesti mukana työaikoja, työoloja ja työturvallisuutta koskevan lainsäädännön kehittämisessä. Lisäksi työehtosopimusmääräyksillä vaikutetaan työntekijöiden työoloihin ja mm. työssä jaksamiseen.

Työehtosopimukset (TES) ovat ay-liikkeen keskeinen "tuote", jossa määritellään palkat, työajat ja lomat. Suomessa minimipalkka, kuten palkat yleensäkin, määritellään eri alojen työehtosopimuksissa. Yleistä ja kaikille yhteistä minimipalkkaa ei ole. Sopimusten määrittelemiä palkkatasoja on noudatettava yhtäläillä niin suomalaisiin kuin ulkomaisiinkin työntekijöihin. Peruspalkan lisäksi maksetaan mm. sunnuntaikorvausta ja työehtosopimuksen mukaan määräytyviä erilaisia lisiä.

Miten sopimukset syntyvät

Suomi on sopimusyhteiskunta. Kaikilla ammattiliitoilla on neuvottelukumppani työnantajapuolella. Niin työntekijät kuin työnantajat ovat hyvin järjestäytyneitä. Tämä näkyy siinä, että työmarkkinoiden keskusjärjestöt tekevät usein keskitettyjä työehtosopimusratkaisuja, ja että jäsenliitot neuvottelevat omat työ- ja virkaehtosopimuksensa näiden keskitettyjen ratkaisujen mukaisina.

Hallitus tukee usein työmarkkinajärjestöjen - työntekijä- ja työnantajajärjestöjen - keskitettyjä sopimuksia mm. sosiaali- ja veropoliittisin ratkaisuin. Jos esimerkiksi valtio haluaa muuttaa työaikalainsäädäntöä, se perustaa työryhmän, johon työmarkkinajärjestöjen edustajat kutsutaan mukaan esittämään kantojaan. Tämä malli toimii kaikissa niissä asioissa, joilla on merkitystä työntekijöille ja työnantajille. Yleensä työryhmät tekevät työtään niin kauan, että syntyy yhteisymmärrys. Tätä menettelyä kutsutaan kolmikantayhteistyöksi.

Kolmikantayhteistyön tärkeimpänä tuloksena syntyy TUPO, joka tarkoittaa tulopoliittista kokonaisratkaisua. TUPOssa neuvotellaan niin palkankorotuksista kuin työsuhteen turvaan, työaikaan, koulutukseen tai tasa-arvon edistämiseen liittyvistä kysymyksistä. Tupojen avulla on sovittu äitiys- ja vanhempainlomista, palkkaturvasta konkurssitilanteissa, verohelpotuksista, työttömyysturvasta... Lista on pitkä. TUPO kuvastaa suomalaista menneä, josta käytetään termiä konsensus.

Kun keskusjärjestöt ja valtiovalta ovat saaneet aikaan tupokehykset, liitot ryhtyvät neuvottelemaan työehtosopimuksista (TES) niiden pohjalta. Sopimuksen sisällöstä neuvotellaan yleensä kahden vuoden välein. TUPO syntyy vain, jos valtaosa liitoista neuvottelee sen pohjalta sopimuksensa. Jos riittävää enemmistöä ei löydy, seurauksena on liittokohtainen kierros. Suomessa on tehty tupoja jo lähes 40 vuoden ajan muutamia liittoki-erroksia lukuun ottamatta.

Solmitut sopimukset koskevat kaikkia alan työntekijöitä ja työnantajia, niitäkin, jotka eivät kuulu liittoon. Tätä asiaa kuvaa termi yleissitovuus. Yleissitovuus edellyttää, että liitossa on riittävästi ko. alan jäseniä.

Henkilökohtainen työsopimus

Yksittäisen työntekijän ei tarvitse osallistua edellä kuvattuihin neuvotteluihin. Niistä huolehtivat hänen puolestaan ammattiliitot. Jokaista työntekijää sen sijaan koskee työsopimus, jossa määritellään työtehtävät, palkka, työaika, lomat ja erilaiset edut, esim. työterveys. Työntekijän kannattaa aina solmia työsopimus kirjallisesti.

Tie on ollut pitkä ja kivinen...

Työmarkkinajärjestöillä on Suomessa paljon vaikutusvaltaa. Konsensus-Suomea ryhdyttiin kehittämään varsinaisesti toisen maailmansodan jälkeen, erityisesti 1960-luvulta lähtien. Kasvu jatkui aina 1990-luvulle asti. Nyt noin 75 % Suomessa työskentelevistä kuuluu alansa ammattiliittoon. Se on maailmanlaajuisesti ja Euroopassakin korkea luku. Vain muissa Pohjoismaissa ylletään samoihin lukuihin.

...ja tekemistä riittää yhä

Kova kansainvälinen kilpailu vaikuttaa työolosuhteisiin niin Suomessa kuin muissakin maissa. Pätkätyöt, kireä työtahti ja huoli työn jatkuvuudesta koettelevat työntekijöitä. Uupuminen ja riittämättömyyden tunne ovat yleisiä ilmiöitä. Yhteisöllisyys ja solidaarisuus ovat koetuksella. Työntekijöiden etujen puolustaminen onnistuu vain yhteisin ponnistuksin. Me tarvitsemme toinen toistemme tukea.

Globalisaatio on tuonut uudenlaisia haasteita ay-liikkeelle. Ei riitä, että vaikutamme omassa maassamme. Ay-liikkeen on tehtävä yhteistyötä yli rajojen ja valvottava työntekijöiden etuja siellä missä päätöksiä tehdään. Suomi on ollut EU:n jäsen vuodesta 1995. EU:n jäsenmaiden työelämää koskeva päätöksenteko tapahtuu yhä useammin EU-tasolla. Eurooppatason työmarkkinaosapuolten neuvottelutkin yleistyvät.

Tule mukaan...liity liittoon

Suomessa on tapana kuulua ammattiliittoon. Tule mukaan yli kahden miljoonan ihmisen joukkoon. Suomessa on noin 70 ammattiliittoa. Jokaiselle löytyy omansa, niin insinööreille, maalareille, opettajille kuin myyjillekin. Ammattiliitot ovat jäseninä jossain maan kolmesta ay-keskusjärjestöstä (SAK, STTK, AKAVA). Tämä julkaisu on ay-keskusjärjestöjen yhdessä tekemä. Lopusta löydät niistä lyhyet kuvaukset.

Miten liittoon liitytään

Liittymislomakkeita saa työpaikalta tai ammattiliitosta. Nykyään jäseneksi voi liittyä yhä useammin liiton nettisivuilla. Jäsenet maksavat liitolle jäsenmaksua joka kuukausi tietyn summan verran. Summa vaihtelee liitoittain, yleensä se on 1 - 2 % bruttopalkasta. Koska jäsenmaksun saa vähentää verotuksessa, todellinen jäsenmaksu jää pienemmäksi. Näin yhteiskunta tukee järjestäytymistä. Suomessa on yleistä, että työnantaja perii jäsenmaksun suoraan palkasta ja tilittää sen liitolle. Jäsenmaksun voit maksaa myös itse.

Tämän esitteen lopussa on luettelo kaikista suomalaisista ammattiliitoista yhteystietoineen. Soita tai lähetä kysely sähköpostitse, niin saat neuvoja sopivan liiton löytämiseksi. Joskus on samalla alalla parikin sopivaa liittoa, joista voit valita.

Miten liitto toimii

Kullakin liitolla on omat toimintatapansa, mutta yleisin malli on seuraava:

Jäsenet kuuluvat ammattiosastoon. Isoilla työpaikoilla on omat ammattiosastonsa, kuten suurissa tehtaissa. Pienten työpaikkojen jäsenet kuuluvat useimmiten osastoon, joka toimii tietyllä alueella, esim. yhdessä kaupungissa.

Useimmilla työpaikoilla on luottamusmiehiä, joilla on oikeus hoitaa työntekijöiden asioita työajallaan työnantajan maksaessa palkan. Jos työpaikalla ei ole omaa luottamusmiestä, jäsenen tulee ottaa ongelmatilanteessa suoraan yhteyttä omaan liittoonsa. Jos liiton avullakaan ei synny ratkaisua, liitto vie riitakysymyksen oikeuskäsittelyyn. Tämä on jäsenelle maksutonta, mikäli hän on ollut riittävän pitkään ammattiliiton jäsenenä.

Yleensä liitot edellyttävät puolen vuoden jäsenyyttä ennen kuin täydet jäsenpalvelut alkavat. Työehtosopimusten määräykset koskevat kuitenkin kaikkia työntekijöitä siitä riippumatta, kuuluvatko työntekijät liittoon vai eivät. Järjestelmä toimii niin kauan kuin riittävän monet kuuluvat. Tämänkaltainen yleissitovuus voidaan menettää.

Mitä muuta jäsenyys tuo tullessaan

Eri liitoilla on erilaisia jäsenetuja. Tyypillistä on, että jäsenet saavat liiton lehden, vakuutus- ja lomaetuja sekä edullisia tai ilmaisia kursseja. Liitot ylläpitävät työttömyyskassoja, joiden jäsenillä on oikeus ansioperusteiseen työttömyysturvaan. Työttömyyskassan jäseneksi pääsee samalla lomakkeella kuin liiton jäseneksikin. Työttömyyskassan jäsenmaksu sisältyy useimmiten jäsenmaksuun.

Saadakseen työttömyyspäivärahaa, työttömän tulee ilmoittautua työnhakijaksi työvoimatoimistossa. Tämä kannattaa tehdä heti, kun tieto työsuhteen loppumisesta on tiedossa. Työvoimatoimistossa saa tietoa työttömyyspäivärahan suuruudesta, maksuaikojen pituudesta ja muista asiaan liittyvistä seikoista. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan edellytyksenä on kuitenkin 10 kuukauden työssäolo ja ammattiyhdistysjäsenyys.

Tärkein jäsenetusi on kuitenkin liiton tuki ongelmatilanteissa sekä neuvotteleminen ja sopiminen työehdoista. Mitä enemmän liitossa on jäseniä, sitä paremmat sopimukset liitto pystyy neuvottelemaan. Olet tervetullut mukaan kehittämään suomalaista työelämää ja edunvalvontaa.

Seuraavilla sivuilla on lueteltu suomalaiset liitot ja ay-keskusjärjestöt v. 2005.

Löydät sieltä varmasti sopivan liiton itsellesi. Ay-keskusjärjestöistä saat halutessasi neuvoja.

Liittojen ja keskusjärjestöjen yhteystiedot

Keskusjärjestöt:

SAK ry
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö

www.sak.fi
Puh. 020 774 000
Noin miljoona jäsentä. Jäsenet työskentelevät ns. työntekijäammateissa, kuten kirvesmiehinä, myyjinä, leipureina, kotiaivustajina, tarjoilijoina ja metsureina.

STTK ry
Toimihenkilökeskusjärjestö

www.sttk.fi
Puh. (09) 131 521
Noin 640 000 jäsentä. Jäsenet työskentelevät ns. toimihenkilöammateissa, kuten sairaanhoitajina, työnjohtajina, poliiseina, pankkivirkailijoina ja valtion virkamiehinä.

AKAVA ry
Korkeastikoulutettujen palkansaajien keskusjärjestö

www.akava.fi
Puh. 020 7489 400
Noin 448 000 jäsentä. Jäsenet työskentelevät ns. korkeakoulutusta edellyttävissä ammateissa, kuten opettajina, insinööreinä, lääkäreinä, lakimiehinä, sosiaalialan ammattilaisina, kirjastonhoitajina, agronomeina, farmaseutteina ja upseereina.

Seuraavana on lueteltu ammattiliitot keskusjärjestöittäin:

SAK:laiset liitot

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry

Puh. (09) 613 110,

www.akt.fi

Ilmailualan Unioni IAU ry

Puh. (09) 478 571,

www.iau.fi

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL

Puh. 010 770 31,

www.jhl.fi

Kaupalanalan esimiesliitto KEY ry

Puh. (03) 875 800,

www.esimiesliitto.com

Kemianliitto – Kemifacket ry

Puh. (09) 773 971,

www.kemianliitto.fi

Merivartioliitto ry

Puh. (09) 713 489,

www.merivartioliitto.fi

Metallityöväen Liitto ry

Puh. 020 77 4001,

www.metalliliitto.fi

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Puh. 020 77 4002,

www.pam.fi

Paperiliitto ry
Puh. (09) 708 91,
www.paperiliitto.fi

Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU
Puh. (09) 613 116,
www.pau.fi

Puu- ja erityisalujen liitto
Puh. (09) 615 161,
www.puuliitto.fi

Rakennusliitto ry
Puh. 020 77 4003,
www.rakennusliitto.fi

Rautatieläisten Liitto ry
Puh. (09) 774 941,
www.rautl.fi

Rautatievirkamiesliitto ry
Puh. (09) 5422 1500,
www.rautatievirkamiesliitto.fi

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL r.y.
Puh. 020 77 4004,
www.selry.fi

Suomen Lentoemäntä- ja Stuerttiyhdistys – SLSY ry
Puh. (09) 872 0605,
www.slsy.info

Suomen Merimies-Unioni SM-U ry
Puh. (09) 615 2020,
www.smury.fi

Suomen Muusikkojen Liitto ry
Puh. (09) 6803 4070, www.musicfinland.com/sml

Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto SSSL ry

Puh. 040 748 1320,

www.sssl.fi

Sähköalojen ammattiliitto ry

Puh. (03) 252 0111,

www.sahkoliitto.fi

Tulliliitto ry

Puh. (09) 701 8115,

www.tulliliitto.fi

Vankilavirkailijain Liitto VVL ry

Puh. (09) 25 22 3400

www.vankilavirkailijainliittovvl.fi

Veturimiesten liitto ry

Puh. (09) 5760 3700,

www.veturimiesliitto.fi

Viestintäalan ammattiliitto ry

Puh. (09) 616 581,

www.viestintaliitto.fi

Yleinen Lehtimiesliitto ry

Puh. 0400 595 101,

www.yleinenlehtimiesliitto.fi

STTK:laiset liitot

Ahtaus- ja Huolinta-alan Tekniset AHT
Puh. (09) 694 8132,
www.aht-tekniset.fi

Ammattiliitto Suora ry
Puh. (09) 229 141,
www.ammattiliittosuora.fi

Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO ry
Puh. 020 113 0200,
www.erto.fi

Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty

Puh. (09) 155 2313,

www.jytyliitto.fi

Kuntien Tekniset KTK ry

Puh. (09) 720 6320,

www.kuntientekniset.fi

Mediaunioni MDU ry

Puh. (09) 4542 1830,

www.mediaunioni.fi

Meijerialan Ammattilaiset MVL ry

Puh. (09) 615 6611,

www.mvl.fi

METO - Metsäalan Asiantuntijat ry

Puh. (09) 6126 5512,

www.meto-ry.fi

Myynnin ja markkinoinnin ammattilaiset SMKJ ry

Puh. (09) 4780 7700,

www.smkj.fi

Palkansaajajärjestö Pardia ry

Puh. 075 324 7500,

www.pardia.fi

Rakennusalan Toimihenkilöt RAT

Puh. (09) 612 2770,

www.ria.fi/yri/

Seurakuntien Viran- ja Toimenhaltijain Liitto SVTL ry

Puh. (09) 2290 0410,

www.svtl.fi

Suomen Erityisteknisten Liitto SETELI ry

Puh. (09) 684 4370,

www.seteli.fi

Suomen Konepäällystöliitto – Finlands Maskinbefälsförbund ry
Puh. (09) 5860 4815,
www.konepaallystoliitto.fi

Suomen Laivanpäällystöliitto – Finlands Skeppsbefälsförbund ry
Puh. (09) 612 2440,
www.seacommand.fi

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry
Puh. (09) 272 7910,
www.superliitto.fi

Suomen Terveydenhoitajaliitto STHL ry
Puh. (09) 131 521,
www.terveydenhoitajaliitto.fi

Tehy
Puh. (09) 5422 7000,
www.tehy.fi

Toimihenkilöunioni TU
Puh. (09) 172 731,
www.toimihenkilounioni.fi

Vakuutusväen Liitto VvL ry
Puh. (09) 8567 2400,
www.vvl.fi

Akavalaiset liitot

Agronomiliitto

Puh. (09) 251 1160,
www.agronomiliitto.fi

Akavan Erityisalat ry

Puh. 0201 235 340,
www.akavanerityisalat.fi

Akavan kirkolliset ammattiliitot AKI ry

Puh. (09) 150 2453,
www.akiliitot.fi

Akavan Yleinen Ryhmä AYR ry

Puh. 0500 918 730,
www.akavanyleinenryhma.fi

Diakoniatyöntekijöiden Liitto DTL

Puh. 020 748 9400,
www.dtl.fi

Driftingenjörfsförbundet i Finland r.f. DIFF

Puh. (09) 476 7717,
www.diff.fi

Insinööriliitto IL ry

Puh. 020 180 1801,
www.insinooriliitto.fi

Luonnontieteiden akateemisten liitto LAL

Puh. (09) 2511 1660,
www.luonnontieteilijat.fi

Metsänhoitajaliitto ry

Puh. (09) 684 0810,
www.metsanhoitajat.fi

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Puh. 020 748 9600,
www.oaj.fi

Professoriliitto – Professorsförbundet ry

Puh. (09) 425 0700,
www.professoriliitto.fi

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry

Puh. 020 111 2700,
www.talentia.fi

Suomen Arkkitehtiliitto SAFA ry

Puh. (09) 584 448,
www.safa.fi

Suomen Ekonomiliitto SEFE ry

Puh. 020 129 9299,
www.sefe.fi

Suomen Eläinlääkäriliitto

Puh. (09) 7745 4810,
www.sell.fi

Suomen Farmasialiitto ry

Puh. (09) 6962 2723,
www.farmasialiitto.fi

Suomen Hammaslääkäriliitto

Puh. (09) 622 0250,
www.hammaslaakariliitto.fi

Suomen Lakimiesliitto – Finlands Juristförbund ry

Puh. (09) 8561 0300,
www.lakimiesliitto.fi

Suomen Lääkäriliitto

Puh. (09) 393 091,
www.laakariliitto.fi

Suomen Psykologiliitto

Puh. (09) 6122 9122,
www.psyli.fi

Suomen Puheterapeuttiliitto ry

Puh. 020 748 9400,
www.puheterapeuttiliitto.fi

Suomen Työterveyshoitajaliitto ry

Puh. (09) 4178 7700,
www.stthl.net

Suomen Valtiotieteilijöiden Liitto SVAL ry

Puh. (09) 685 0800,
www.sval.fi

Tekniikan Akateemisten Liitto TEK ry

Puh. (09) 229 121,
www.tek.fi

Terveystieteiden akateemiset johtajat ja asiantuntijat ry

Puh. 040 507 3648,
www.taja.fi

Tieteentekijöiden liitto

Puh. 020 758 9610,
www.tieteentekijoidenliitto.fi

Tradenomiliitto TRAL ry
Puh. 020 155 8800,
www.tradenomiliitto.fi

Upseeriliitto ry
Puh. (09) 668 9400,
www.upseeriliitto.fi

Valtion alueellisen sivistyshallinnon virkamiehet VSV ry
Puh. 020 517 2063,
www.vsvry.fi

Ympäristöasiantuntijoiden keskusliitto YKL ry
Puh. (09) 622 6850,
www.ykl.fi

YTY & Valmentajat
Puh. YTY (09) 251 0130,
www.yty.fi

A
B
C

SAK ry
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö

www.sak.fi
Puh. 020 774 000

STTK ry
Toimihenkilökeskusjärjestö

www.sttk.fi
Puh. (09) 131 521

AKAVA ry
Korkeastikoulutettujen palkansaajien
keskusjärjestö

www.akava.fi
Puh. 020 7489 400

